

деятельности. Это выражается в том, что учащиеся осознают цели учения, планируют и организуют свою работу, проявляют интерес к занятиям,

Обобщая все вышесказанное можно сделать следующий вывод – рекомендации для учителя:

1. Учителю надо ориентироваться не на отдельные принципы обучения, а на их систему, обеспечивая научно обоснованный выбор целей, отбор, содержания, методов и средств организации деятельности учащихся, создание благоприятных условий и анализ учебного процесса.
2. Учителю целесообразно рассматривать каждый принцип и их систему как рекомендации о воплощении в жизнь системы основных законов и стратегических целей, составляющих ядро современной концепции школьного образования (всестороннее гармоничное развитие личности, индивидуальности школьника, деятельностный и личностный подходы, единство обучения и воспитания, оптимизация учебного процесса).
3. Учитель должен видеть противоположные стороны, сопряженные, взаимодействующие элементы педагогического процесса (овладение знаниями и развитие, элементаризм и системность в знаниях, соотношение абстрактного и конкретного и т.д.) и умело регулировать их взаимодействие, опираясь на законы и принципы обучения и добиваясь гармоничного педагогического процесса.

Список использованной литературы

1. Бершадский А. М. Понятие, формы и методы воспитательного процесса / А. М. Бершадский. – М.: Изд-во «Прогресс», 2015. – 308 с.
2. Ибрагимов И. М. Воспитательные технологии и средства обучения / И. М. Ибрагимов. – М.: Изд-во: «Академия», 2012. – 336 с.
3. Малитиков Е. М., Карпенко М. П., Колмогоров В. П. Актуальные проблемы развития образования в РК и странах СНГ // Образование. – 2014. – №1 (2). – С. 42–54.

*Петренко Лариса Михайлівна,
докторка педагогічних наук,
старший науковий співробітник
(м. Київ, Україна)*

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

У Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» відображені питання стратегічного планування сталого розвитку України на довгострокову перспективу (до 2030 р.) і наведено результати адаптації 17 глобальних цілей сталого розвитку та 169 завдань із урахуванням специфіки національного розвитку. Серед окреслених цілей освіта займає чільне місце. Ціллю № 4 визначено якість освіти [1, с. 32-37]: передбачається забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти і заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх.

Слід зазначити, в Указі Президента України № 722/2019 рекомендовано Національній академії наук та галузевим науковим установам, зокрема НАПН України, враховувати Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року під час визначення напрямів наукових досліджень [4]. При цьому необхідно звернути увагу на «соціально-економічні проблеми, зумовлені комерціалізацією освіти», напрями: «освітня інклюзія» і «освіта впродовж життя», які фактично перебувають на етапі становлення [1, с. 36], а тому потребують уваги наукової спільноти.

Очевидно, що «забезпечення якісної освіти та рівного доступу до неї впродовж усього життя поєднує декілька важливих векторів розвитку освіти – якість, справедливість, доступність, залучення та всебічне заохочення» [1, с. 36]. Їх реалізація не можлива без відповідної підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників у системі підвищення кваліфікації. Отже, на часі здійснення поглиблених досліджень щодо виявлення ризиків та чинників впливу на їхній професійний розвиток; визначення концептуально зрозумілих критеріїв і показників, що уможливають вимірювання динаміки розвитку кадрового потенціалу закладу освіти; якісно-смыслового аналізу і застосування різнотипної інформації для з'ясування масштабів та напрямів зрушень у досягненні цілей підвищення якості освіти; причинно-наслідкових зв'язків і факторів найбільш вагомого впливу для подальшого використання у процесі розроблення, прийняття і корегування управлінських рішень відносно формуючих змін у сфері освіти на національному, регіональному та локальному рівнях.

У статті 59 Закону України «Про освіту» зазначається, що професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види (навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо) і форми (інституційна, дуальна, на робочому місці (на виробництві) тощо) професійного зростання [3]. Педагогічним та науково-педагогічним працівникам надаються досить широкі права у виборі закладів освіти, фізичних та юридичних осіб для підвищення кваліфікації, можливість пролонгації у часі цих подій. Їх вибір має узгоджуватись із педагогічною або вченою радою закладу освіти.

Ми не виключаємо ризиків, пов'язаних з неякісним наданням таких освітніх послуг, з формальним підходом до розвитку психолого-педагогічної компетентності, професійної культури викладачів, оскільки теоретико-методичні і методологічні засади навчання за освітньою програмою, стажування, участь у сертифікаційних програмах тощо на сьогодні залишаються мало дослідженими. У зв'язку з цим актуалізується необхідність вивчення проблеми професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників у ракурсі єдиної системи безперервної освіти, основу якої становлять ідеї, методи і підходи професійної педагогіки, особливістю якої є наскрізне «пронизування» усіх ланок єдиної системи освіти. За визначенням Б. Гершунського, ця специфіка професійної педагогіки «обумовлена самим характером сходження кожної людини по «дробині» становлення особистості», яка уможливорює послідовний рух до більш високих досягнень у своєму освітньому рівні [5, с. 10]. Цей рух учений зобразив схематично:

грамотність (загальна і функціональна) → освіченість → професійна компетентність → культура → менталітет.

На його переконання, дана схема «дає змогу системно і цілісно представити процес розвитку особистості, а отже, і процес освітньої підтримки такого розвитку. ... саме ця схема відображаючи в найбільш узагальненому вигляді філософсько-освітнє уявлення про роль і місце сфери освіти у цілеспрямованому особистісно-творчому процесі, дає можливість виокремити освітні цінності, пріоритети і цілі функціонування кожної сходинки освіти, сприяє наступності цих цілей і пошуку засобів їх досягнення спеціально відібраних змісту, методів і організаційних форм освітньої ... діяльності на кожному етапі» [5, с. 11].

Згідно зі статтею 18 Закону України «Про освіту», безперервний професійний розвиток – це «безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності» [3]. Отже, у системі післядипломної освіти, як складової безперервної освіти упродовж життя, можуть пропонуватися послуги щодо супроводу сходження особистості до розвитку професійної компетентності; опанування професійною культурою в широкому її розумінні; формуванні індивідуального менталітету –

«стійких, глибинних підвалин світосприйняття, світогляду і поведінки людини, які надають особистості властивість унікальної неповторності у сполученні з відкритістю до неперервного збагачення власних ментальних цінностей і здібностей до всебічної самореалізації в ментальному духовному просторі людства» [5, с. 11]. Саме таких докорінних змін світогляду людини вимагає сучасне суспільство знань. А ідея неперервності освіти орієнтує вітчизняну наукову спільноту на формування нової методології, теоретико-методичних і технологічних засад професійного розвитку фахівців у системі післядипломної освіти.

У Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України підвищення кваліфікації проходять педагоги і керівники загальноосвітньої школи, педагогічні, науково-педагогічні працівники і керівники закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Враховуючи те, що освіта дорослих у системі безперервної освіти «спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки» [3], постає проблема розроблення стандартів для кожної категорії педагогічних і науково-педагогічних працівників.

У зв'язку із цифровізацією суспільства, основною метою якої є досягнення цифрової трансформації існуючих та створення нових галузей економіки, а також трансформація сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні, постає питання розроблення ідей, стратегій, дій, ініціатив та програм, які стосуються цифровізації освітніх процесів і науки; розвитку цифрової компетентності і культури фахівців, що передбачає створення освітніх програм для досягнення визначених результатів навчання та науково-методичний супровід їх реалізації. Крім цього, вирішення проблеми професійного розвитку педагогічних та науково-педагогічних працівників у системі безперервного навчання потребує вибору комплексу наукових підходів, передумов і принципів організації освітньої діяльності, розвитку готовності до фахового самовдосконалення.

Думку щодо необхідності оновлення методології забезпечення змін у системі післядипломної освіти у відповідності з вимогами суспільства і потребами особистості обстоюють М. Кириченко, В. Олійник, О. Отич, Л. Сергеева, Т. Сорочан та ін. У науковій праці [2] вони наголошують, що «відповідно до загальної стратегії розвитку освіти в Україні сучасна методологія післядипломної освіти ґрунтується на засадах ретроспективного, системного, андрагогічного, акмеологічного, аксіологічного, компетентнісного та гуманістично-ціннісного підходів.

На наш погляд, розв'язання заявленої проблеми на основі системного підходу, який забезпечить цілісне бачення взаємодії окремих ланок – «сходинок» кожної людини по «дробині» становлення особистості, уможливить послідовний рух до більш високих досягнень у своєму освітньому рівні педагогічних і науково-педагогічних працівників та забезпечить досягнення такої цілі сталого розвитку України, як якість освіти.

Список використаних джерел

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 176 с. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_National_ReportUA_Web_1.pdf (дата звернення: 25.11.2019).
2. Олійник, В.В., Кириченко, М.О., Отич, О.М., Сорочан, Т.М. *Проблеми і перспективи розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах розбудови нової української школи*. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. – К.: Видавничий дім «Сам», 2017. – С. 382-391.
3. Про освіту: Закон України (редакція) від 09.08.2019 № 2145-VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2145-19> (дата звернення: 25.11.2019).

4. Про цілі сталого розвитку України» на період до 2030 року. Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> (дата звернення: 25.11.2019).
5. Профессиональная педагогика: учебник для студ., обучающ. по пед. специальностям и направлениям. Под ред. С.Я. Батышева, А.М. Новикова. Издание 3-е, перераб. М.: Из-во ЭГВЕС, 2009. – 456 с.

*Радченко Ольга Борисовна,
кандидатка психологічних наук
(м. Біла Церква, Київська обл., Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ОСВІТИ У ФІНЛЯНДІЇ

Фінляндія відома, як країна з однією з кращих систем освіти на планеті. У цій країні зуміли провести реформи освіти, результатом яких, на думку багатьох, стала «школа майбутнього». Там доволіно комбінують предмети і пропагують «розслаблену концентрацію уваги». Ніякого примусу, тільки стимулювання тяги до знань.

Сьогодні освіта в Фінляндії є однією з найефективніших освітніх моделей в світі. Її вивчають, її дотримуються. Її навіть майже не критикують, що трапляється вкрай рідко в нашому неспокійному інформаційному просторі, адже вся критика легко розбивається об високі показники авторитетних рейтингів. Майже десять років Фінляндія займала лідируючі позиції в головному світовому моніторингу PISA (Міжнародна програма з оцінки освітніх досягнень учнів). Тому дуже цікаво познайомитись з системою освіти саме цієї країни і зрозуміти її особливості.

У Фінляндії кожна дитина має право на попередню початкову освіту, яке взагалі починається за один рік до початку обов'язкової освіти, тобто в той навчальний рік, коли дитині виповнюється 6 років. Попередню початкову освіту може бути отримано в школі чи дитячому садку, сімейному дитячому садку або в іншому відповідному місці. Це вирішує муніципалітет.

Обов'язкова освіта дитини починає в той рік, коли йому виповнюється сім років і триває до 16-17. Держава гарантує безкоштовну основну освіту. Сюди входять навчання, підручники, зошити, основне канцелярське приладдя, харчування в школі теж безкоштовне. Навчальний рік починається в серпні.

Після отримання основної освіти перед учнями постає вибір:

1. Отримувати професійну освіту, після якого почати працювати за фахом. Навчання відбувається в професійно-технічних школах (фін. Ammatillinen oppilaitos): зокрема професійному училищі (фін. Ammattiopisto), також можна вибрати навчання на виробництві за договором.
2. Продовжити навчання в ліцеї, де йде серйозна підготовка до вступу до вищої школи. Учні, які йдуть до ліцею, повинні показати досить високий ступінь підготовленості (середній бал отриманих оцінок в основній школі і буде цим визначенням). У Фінляндії випускники ліцею і є абітурієнтами – вони подають документи до вищої школи ще коли вони є ліцеїстами.

Атмосфера всередині школи розслаблена і неформальна. Часто школи створюються за індивідуальними проектами, з попереднім обговоренням нюансів з педагогами та учнями. Специфічно у фінській школі відбувається оцінювання. У перші роки воно обмежується словесними формулюваннями, а формальні оцінки не виставляються. Початок чітко фіксованого оцінювання визначається локально в різних регіонах. Оцінки присуджуються за шкалою від 4 до 10. Як полубал виставляються плюс і мінус: «+» «-». Допускається як найвища оцінка «10+».